

Základní škola a Mateřská škola Němčany, okres Vyškov, příspěvková organizace
Němčany 37, Slavkov u Brna, 68401
Tel. 544220422, e-mail:zs.nemcany@centrum.cz

Minimální preventivní program

*Mgr. Zuzana Olejníková,
školní metodik prevence*

1. Obsah

1. Úvod
2. Vytýčení sociálně patologických jevů
3. Cíl minimálního preventivního programu
4. Charakteristika školy
5. Analýza současného stavu ve škole
6. Garant programu a koordinace preventivních aktivit ve škole
7. Spolupráce s rodiči
8. Vzdělávání pedagogů
9. Metody práce
10. Jednorázové a další aktivity
11. Řešení přestupků
12. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi
13. Závěr
14. Přílohy č. 1, č. 2

1. Úvod

Drogy a jiné sociálně patologické jevy se dotýkají i děti, které navštěvují základní školu. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

V tomto věku patří žáci k nejhroženější skupině, a proto i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární protidrogové prevence a prevence sociálně patologických jevů, za pomoci různých subjektů.

2. Vytýčení sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících oblastech prevence:

- minimalizace kázeňských problémů
- posílení pozitivních vztahů **učitel x žák, žák – žák, učitel - učitel**
- drogové závislosti, alkoholismus, kouření
- šikanování, vandalismus a další formy násilného chování
- virtuální drogy (počítače, televize, video, mobilní telefony)
- záškoláctví
- kyberšikana
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

3. Cíl minimálního preventivního programu

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům.

Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddelitelnou součástí výuky a života školy. Je nutné analyzovat jedince, konkrétní sociální situaci dítěte. Důraz je kladen na informovanost žáků v průběhu celého působení v naší základní škole, na motivaci učitele k aktivnímu zapojení se do realizace programu ve svých hodinách, dále na budování zdravého klimatu nejen ve škole, ale především ve všech třídách.

Naším cílem je také vést žáky ke zdravému sebevědomí, správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnutí stresů. K tomuto cíli využíváme různých metod aktivního sociálního učení, individuálního přístupu k žákům, atd.

Žákům nabízíme také volnočasové aktivity na naší škole.

Také se budeme snažit motivovat rodiče ke spolupráci v rámci minimálního programu.

Další cíle:

1. Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.
2. Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.
3. Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.
4. Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.
5. Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.
6. Aktivní spolupráce s rodiči žáků a dalšími organizacemi podporujícími prevenci.

4. Charakteristika školy

Jsme neúplná základní škola se dvěma ročníky (střídavě 1. a 4. ročník nebo 2. a 3. ročník). Pracujeme podle vzdělávacího programu ŠVP pro ZV „ŠVP NĚM“.

5. Analýza současného stavu ve škole

Vzhledem k nízkému věku našich žáků posuzujeme problematiku formou řízeného rozhovoru, her a jednoduchých dotazníků ke zjištění informovanosti žáků o sociálně patologických jevech, možný výskyt návykových látek na škole i mimo ní, vlastní názor na návykové látky a znalost možností pomoci.

O šikaně jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů a rodičů se i bránit. Co se týká alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích.

Co se nám daří

- škola poskytuje žákům volnočasové aktivity
- dodržujeme tradice školy při organizování zábavných, kulturních a sportovních akcí
- potěšil nás zájem rodičů o akce společné pro žáky a rodiče
- máme dobré fungující vztahy s mimoškolními institucemi v oblasti prevence

Co se nám nedaří

- nevhodné slovní vyjadřování některých žáků
- nevhodné chování ve třídě
- špatná komunikace s některými rodiči

Z analýzy pro nás vyplývají tři nejdůležitější úkoly:

- a) pokračovat ve všech aktivitách, které se nám osvědčily
- b) kvalitněji a účelněji využívat metod osobnostní a sociální výchovy
- c) prohloubit a zkvalitnit spolupráci s rodiči žáků

6. Garant programu a koordinace preventivních aktivit ve škole

Garantem programu je školní metodik primární prevence. V rámci své činnosti připravuje Minimální preventivní program a jeho realizaci na škole. O programu jsou informováni všichni učitelé, rodiče (při třídních schůzkách), žáci a prostřednictvím zpravodaje a webových stránek i široká veřejnost. Školní metodik primární prevence spolupracuje s ostatními pedagogy, dále s OPPP a dalšími odborníky, institucemi a organizacemi. Nadále se vzdělává na seminářích a kurzech organizované pro ŠMP.

7. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci Minimálního preventivního programu na škole. Problémy spojené se sociálně patologickými jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci. Rodiče jsou informováni o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy a třídních schůzkách.

8. Vzdělávání pedagogů

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na protidrogovou prevenci a prevenci sociálně patologických jevů prostřednictvím nabídek programů seminářů a školeními zabývajících se touto tematikou. Dále budou seznámeni s náplní seminářů, kterých se zúčastní školní metodik prevence. Vzájemné poznatky si předají všichni učitelé, kteří absolvovali nějaký kurz či seminář.

9. Metody práce

Ve stylu práce naší školy převládají úzké mezipředmětové vztahy. Proto jsou metody výchovné práce podřízeny tomuto stylu a prolínají všemi předměty (hlavně prevence šikany). V tématech učiva prvouky a přírodovědy je nejčastěji kladen důraz na nebezpečí kouření a používání alkoholických nápojů. Děti jsou informovány o možném zneužívání léků a orientačně o jiných drogách. V českém jazyce – slohová část a literární část se žáci pobaví o rizicích nesprávného jednání a chování, seznámí se s články, které hovoří o daných tématech apod. V TV – téma zdravý životní styl a způsob, správná životospráva.

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace) a řízený rozhovor, besedy a diskuze
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku...)
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání
- párová, skupinová práce ve třídě

10. Jednorázové a volnočasové aktivity

Osvědčené aktivity jsou plánovány hlavně na začátku školního roku. V jeho průběhu plánujeme aktivity dle aktuální nabídky a podmínek.

Ve škole fungují každoročně zájmové útvary, které vede Agentura Kašánky nebo vyučující.

Žáci musí vědět, kam se mohou obrátit se svými dotazy nebo kde získají potřebné informace. Mají možnost kdykoli probrat svoje problémy s metodikem a s třídními učiteli a ostatními učiteli.

11. Řešení přestupků

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce.

Budou sledovány i další sociálně patologické jevy - šikana, krádeže, vandalismus, rasismus, netolerance, kyberšikana atd. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření.

V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

1. individuální pohovor se žákem
2. podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení sociálně právní ochrany dítěte
5. v případě dealerství či krádeže hmotné věci či větší finanční částky oznámení Policii ČR.

Záznam o celkovém případě bude uveden v šanonu metodika prevence.

12. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Oblast školství

- krajská protidrogová koordinátorka
- pedagogicko- psychologická poradna
- vzdělávání pedagogů, kteří realizují preventivní aktivity ve škole, odborná práce s dětmi ohroženými sociálně patologickým vývojem

Oblast zdravotnictví

- dětský lékař
- spolupráce při realizaci protidrogové prevence

Oblast sociálních věcí

- sociální odbor, kurátoři

Policie ČR

- služba kriminální policie - oddělení nezletilých
- využít lektorských služeb policistů v oblasti sociálně patologických jevů (preventivní projekty)

13. Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci minimálního preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů s výcvikem v sociálních dovednostech. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. **Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců.** Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Toto chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci.

Mgr. Zuzana Olejníková
ředitelka školy, ŠMP

Příloha č. 1

Harmonogram aktivit MPP na školní rok

1. Aktivity pro žáky

A. Tématické bloky s dětmi

Téma č. 1: Jsme odlišní...Jak se cítí?....

(Tolerance odlišností u příslušníků jiné národnosti, dětí s poruchami učení a chování, děti ze sociálně odlišného prostředí či děti z neúplných rodin atd.).

Cíl: Rozvoj empatie.

Kdy: Během roku (sloh – diskuze, zamyšlení...)

Téma č. 2: Zásady slušného chování,
slušného stolování, třídní klima

Téma č. 3: Jak se cítím v třídním kolektivu

Cíl: Mezilidské vztahy

Cíl: Mezilidské vztahy

Kdy: Průběžně (komunitní kruh, sloh)

Kdy: Průběžně (PL, rozhovor)

B. Jednorázové akce

1. Sportovní den – všichni se poznáváme, všichni si fandíme – konec šk. roku
2. Úmluva třídy (pravidla chování sestavená žáky dané třídy) – začátek šk. roku
3. Závislost dětí na počítači, televizi, mobilních telefonech a sociálních sítích. Bezpečnost na sociálních sítích – dle nabídky + rozhovor v průběhu roku
4. Kyberšikana – dle nutnosti v průběhu roku
5. Školní výlet – konec školního roku
6. Aktivity dle nabídek mimošk. zařízení (KKD Vyškov, Muzeum, ZOO, divadelní představení apod.) – dle nabídek v průběhu roku

C. Stanovení konzultačních hodin pro setkání dětí s metodikem

Plán	Hodiny	Místnost, konzultant	Hodnocení - využití žáky
celoročně	po dohodě	Třída metodika PP (ředitelna)	

D. Zřízení schránky důvěry

Plán	Proběhlo	Hodnocení - využití žáky
xx		

2. Metodické pomůcky, informace a kontakty

A. Vytvoření knihovny, videotéky, fonotéky a propagačního materiálu pro potřeby metodika a ostatních pedagogů

Zřízení	Místo	Hodnocení
MPP	Třída MPP (ředitelna)	

B. Zřízení stálé nástěnky

Zřízení	Místo	Hodnocení
xx		

C. Zřízení kartotéky problémových žáků

Zřízení	Místo	Hodnocení
xx		

3. Propagace

Místo	Forma propagace	Hodnocení
Místní zpravodaj	Články o dění ve škole	
Internet	Webové stránky školy – aktuální dění	
Stálá nástěnka v budově školy	Informační letáky, články	

4. Evidence a efektivita

V Němčanech dne 1. září 2022

Mgr. Z. Olejníková, ŘŠ
školní metodik primární prevence

Příloha č. 2

Základní dokumenty pro oblast prevence

Školské dokumenty

- Metodický pokyn ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně-patologických jevů u dětí a mládeže č. j. 14 514/2000-51, VMŠ sešit 10/2000

- Strategie prevence společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2001 – 2004 č. j. 12 418/2001 – 51

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 28 275/2000 – 22, VMŠ sešit 5/1999

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/ 2008 – 6, VMŠ sešit 1/ 2008

- Informace pro odbory školství krajských úřadů, předškolní zařízení, školy a školská zařízení, spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25 884/2003 – 24, VMŠ sešit 11/2003

- Metodický list k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízení č.j. 13 409/98 – 24, VMŠ sešit 5/1998

- Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení č. j. 14 369/2001 – 26, VMŠ sešit 5/2001

- Národní vzdělávací osnovy pro vzdělávání metodiků primární prevence škol a školských zařízení

- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691/2004 – 24, VMŠ sešit 6/2004

- Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení (MŠMT 2001)

- Volný čas a prevence u dětí a mládeže (MŠMT 2002)

- Spolupráce škol a předškolních zařízení s Policií ČR... MŠMT ČR č. j. 14 144/98-22

- Evaluace a diagnostika preventivních programů (MŠMT 2002)

- Pedagogové proti drogám – Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízení (MŠMT 1999)

- Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012 (MŠMT 2009)

Dokumenty vlády České republiky

- Národní strategie protidrogové politiky na období 2001 – 2004 (usnesení vlády č. 1045/2000)
- K závěrům Projektu PHARE Twinning 2000 Posílení národní protidrogové politiky (usnesení vlády č. 549/2003)
- Strategie prevence kriminality na léta 2001 – 2003 (usnesení vlády č. 393/2004)
- Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky „Zdraví pro všechny v 21. století“ (usnesení vlády č. 1046/2002)
- Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí 2002 – 2004 (usnesení vlády č. 716/2000)
- Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy (usnesení vlády č. 1032/1999)
- Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007 (usnesení vlády č. 343/2003)
- Národní program rozvoje sportu pro všechny (usnesení vlády č. 17/2000)

Další dokumenty

Zákon č. 359/1999 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně – právní ochraně dětí

Mgr. Michaela Veselá, Ministerstvo vnitra ČR:

Odpovědnost mládeže za protiprávní činy

Právní vědomí – výchovní poradci a školní metodici prevence

Právní vědomí v oblasti SPJ – prekriminality

Kouření

Alkohol

OPL. ve škole

Sociálně – právní ochrana dětí

Společně k bezpečí o. s. (vyšetřování a řešení školního násilí – školního šikanování)

Milan Černý, Centrum primární prevence – Prev – Centrum:

Dynamika interakcí a vztahů ve třídě

KRIZOVÝ PLÁN

„Naše práva končí tam, kde začínají práva toho druhého“

Šikana jako velmi nebezpečná forma násilí zásadně narušuje pocit bezpečí žáků a deformuje vztahy a normy v kolektivu. Tak je i při malé intenzitě šikany ohrožen harmonický rozvoj osobnosti žáků, ale také efektivní výuka. Proto je nutné věnovat i zárodečným formám tohoto jevu zvýšenou pozornost a účelně jim předcházet popřípadě je bezodkladně řešit.

Za šikanování je možno považovat jakékoliv chování, jehož záměrem je ohrožit nebo zastrašovat žáka či skupinu žáků. Šikanou můžeme nazvat opakované psychické nebo fyzické útoky, tj. bití, vydírání, manipulaci s věcmi či jejich odcizování a poškozování, slovní útoky, posmívání, nadávky, pomlvy, vyhrožování nebo ponižování, nucení k ponižujícím činnostem, násilné příkazy, vyčleňování z kolektivu, sexuální obtěžování až zneužívání. Nově může šikana nabývat formy **kyberšikany** realizované prostřednictvím ICT technologií-útoků přes e-maily, sms zprávy, či zveřejňování ponižujících či urážlivých materiálů na internetových stránkách.

Formy šikany

- **verbální šikana** – psychická šikana včetně kyberšikany
- **fyzická šikana** – včetně krádeží a ničení majetku
- **smíšená šikana**-kombinace fyzické i psychické šikany

Vývojová stadia šikany

1. Vyčleňování, mírnější, převážně psychické formy násilí, kdy postižený je ostatními odmítán, je neoblíbený, neuznávaný, je terčem pomluv, intrik či drobných legráček.
2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace, kdy se vyčleňování jedinci stávají „ventilem“ celé třídy či agresora a objevují se mírnější formy fyzické agrese vůči postiženému žáků či žákům.
3. Vytvoření jádra – v kolektivu se formuje skupina agresorů, kteří začínají spolupracovat a šikana vůči postiženým žáků se nestává jen jevem náhodným, ale systematickým.
4. Většina přijímá normy agresorů – v této fázi většina kolektivu přijímá normy agresorů, které se stávají nepsaným zákonem a i mírní žáci se začínají chovat krutě k obětem.
5. Totalita-dokonalá šikana, kdy se kolektiv dělí na agresory a postižené, jedni mají všechna práva, druhí žádná. Šikanování se stává skupinovou normou.

Varovné signály šikany:

- Žák je o přestávkách často osamocený, chodí do třídy až těsně se zvoněním s učitelem. Ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá volen do družstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává společnost učitelů.

- Zhoršení prospěchu, častá absence.
- Má-li žák vystoupit před třídou, působí nejistě, ustrašeně.
- Má v nepořádku své školní věci – poškozené, špinavé, rozházené. Odmítá poškození nebo ztrátu věci vysvětlit, či používá nepravděpodobné výmluvy.
- Nevysvětlitelné odřeniny, modřiny, zranění.
- Žák působí sklesle, nešťastně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným.

Spolupráce s rodiči

Při nápravě šikanování je potřeba spolupráce školy jak s rodinou oběti, tak i agresora. Při tom je třeba dbát na zachování důvěrnosti informací. Zákonní zástupci žáků jsou seznámeni s preventivním plánem, který je umístěn na volně přístupném místě v budově školy.

Plán prevence

- Vytvářet školní prostředí jako místo bezpečí a vzájemné důvěry a respektu mezi žáky navzájem i mezi žáky a pedagogy.
- Mluvit s žáky o jejich vzájemných vztazích.
- Vést žáky k osvojování si norem a hodnot založených na demokratických principech, toleranci a respektu k životu druhého člověka i k odpovědnosti za svůj život i za prostředí, ve kterém žijeme.
- Zapojovat žáky do programů podporujících empatii, sebevědomí, umění komunikace, schopnost vzájemné spolupráce a respektu.
- Seznámit žáky i pedagogické pracovníky s projevy a formami šikany i s jejími negativními účinky na osobnost člověka i na třídní kolektiv.
- Seznámit žáky s tím, na koho či kam se mohou v případě pocitu ohrožení obrátit. Informovat žáky, že v případě potřeby mohou využívat schránku důvěry v přízemí školy, či se mohou obrátit na metodika prevence či jiného pracovníka školy.
- Vytipovat z hlediska šikany riziková místa.
- Zajistit řádný dohled pedagogických pracovníků nad pohybem a chováním žáků zejména ve škole před vyučováním a o přestávkách mezi hodinami.
- Věnovat pozornost dalšímu vzdělávání pracovníků školy v problematice šikanování.
- Doplnovat školní knihovnu o literaturu zabývající se problematikou šikanování.
- Klást důraz na roli třídního učitele, který sleduje chování žáků, vede je k osobní odpovědnosti, spolupracuje s ostatními vyučujícími a využívá systému třídnických hodin k budování zdravého třídního klimatu.
- Monitorovat třídní klima prostřednictvím metod jeho měření, výsledky měření využívat pro práci s třídním kolektivem, popřípadě s jednotlivými žáky.

Spolupráce se specializovanými institucemi:

- Středisko výchovné péče, Brno 541 235 511
- Pedagogicko-psychologická poradna, Vyškov 517 348 706
- Linka bezpečí 800 155 555
- Policie ČR 158
- OSPOD, Slavkov u Brna 544 121 152

- Spondea, Brno 541 235 511
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Vyškov 517 333 909

Při předcházení šikaně a při jejím řešení je důležitá spolupráce školy s dalšími institucemi a orgány z resortu školství, zdravotnictví i sociální péče. Při závažnějších případech či při podezření, že šikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu /provinění/, je tato oznámena Policii ČR.

Krizový scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídní hodina:
 - a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
10. třídní schůzka;
11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.